

הלכות תפלין סימן לג

(כ) * מבחוץ, אכל מצד פנים (כא) יעשה מאיזה צבע שירצה חוץ מאדם, שפא יאמרו שמדם חטטו נצבעו והאדימו: ד (כב) טוב שישחרם ישראל לשמן ולא אינו יהודי: הגה *ומיהו בדיעבד כשר אם השחיר עור הפתים, (כג) *אכל הרצועות *אפלו בדיעבד (ו) (כד) *פסול (מצא כחוב): ה *אם נפסקה הרצועה

באר היטב

פסח דהשחרה לשמה מהני: (ו) פסול. כי מה שיהיו הפתים שחורים אינו הלימ, אי"כ לא הני השחרות רק תקון בעלמא וכשר ע"י נכרי, משא"כ

משנה ברורה

הקשר מצוי מאד להתמעף השחרות ויש לזהר בזה מאד¹⁴¹: (כ) מבחוץ. לצד השער שהוא מקום החלק, ואם השחירם מבפנים לא מנני, וצריך לחזור ולהשחירם מבחוץ, ועין בבאור הלכה: (כא) יעשה. רוצה לומר, אם ירצה לצבע אותן, אכל אין מחיב לצבען בשום צבע, דאף הלקטב"ם צריך להשחירן גם מבפנים, כמו שהכתמים הם שחורין, אין אנו נוהגין כהרמב"ם בזה¹⁴⁵, פמבאר בבית יוסף ודרכי משה: ד (כב) טוב וכו'. אכל בדיעבד כשר לרידה (יט) אפלו על ידי אינו יהודי, דקבי"א לה דאפלו ברצועות לא בעינן השחרות כלל לשמן. ורמ"א בהג"ה חולק עליו וסבירא לה דברצועות דהשחרות הוא הלכה למשה מסיני צריך השחרות לשמן, וממילא באינו יהודי דאינו עושה לשמה פסול, ודינו כדלעיל בסימן לב לענין קלף, עין שם; אכל בעור הפתים, דלרב פוסקים שחרותו הוא למצוה בעלמא ולא לעפובא, וכדלעיל בסימן לב סעיף מ, ורקף לא בעינן בה גס"פ השחרות לשמן¹⁴⁸ בדיעבד¹⁴⁹. ונהו לה להקמ"א לכתב הנהגה בלשון "יש אומרים", אף שמצינו כמה פעמים ביצא צוה: (ג) אכל הרצועות וכו'. אם עשאן נכרי, או אפלו ישראל אף שלא לשמן, והטעם פ"ל בסעיף קטן כב. וכל לשון ככל דבר שצריך בתפלין גופא לעפובא, כמו עשית הבית והש"יין שלו בכל פרטיו שיהיה כד"י, או תפירתו, או עשית (כ) הקשר שלו, דכל אלו הוא הלכה למשה מסיני, אם עשאן ישראל שלא לשמן פסול. וכתב הפרי מגדים, דיש למנע מלעשות כל זה (כא) על ידי קטן אפלו אם (כב) גדול יעמד על גבו ויצוהו לעשות לשמה¹⁵⁰, וכן שלא לעשותם על ידי אשה וכל הפסולין המבאר לקמן בסימן לט, עין שם בסעיף א' וב'. והשחרת הרצועות, דזה אינו בגוף התפלין, מתר על ידי אשה, והיא יודעת לעשות לשמה כמו איש, אכל על ידי אינו יהודי וקטן אינו מתר עד שיעמד אחר על גבם¹⁵¹, וכדלעיל לענין קלף בסימן לב, עין שם בסעיף ט: (כד) פסול. פסח המגן אברהם,

באור הלכה

דמראה כחל הוא בכלל שחר, וכן בחליו דף מו לענין ראה, דאם שחיתה היתה לוחל, וכדאיתא ברמב"ם בפרק ז מהלכות שחיטה הלכה יט, שחנה כחל: אלא דאף מראה כחל הוא בכלל שחר. ומכל מקום לכתחלה בנדאי מצוה להשחירו שיהיה שחר ממש וזמנו שכתב הברוך שאמר. ועין כמה שכתבנו לעיל בסימן לב סעיף ג לענין שחרות הדיו דשם בעינן שיהיה שחר ממש, עין שם. ונע דכמה שכתבנו שם יוסר לישא אחת שנאיתי לזאון אחר שנתקשה על הרמב"ם¹⁴⁶, למה לא נאמר התלכה סתם שיהיו פותחין בדבר השחר? ולדברינו ניתא, דשחר סתם היה משמע אפלו אם הוא שחר רק כחל¹⁴⁷, וד"וק: * מבחוץ. עין משנה ברורה, שן מוכח מרש"י דף לה ע"ב ד"ה ונו"יין, דאי לא תיקא הכי, אלא דצריך לצבע סתם המקום שרוצה ללכטו לצד חוץ, ונהו פננת הגמרא כמה שמשי "כאן מבחוץ", מפה פסיקא לה לרש"י דצובע אותו מקום החלק שיהא קרי לה בשביל זה ונו"יין, היה לו לרש"י לפרש סתמא: אותו מקום שהוא חלק נגוי ולכשנו למלה, וממילא כבוד האדם לצבע שחר אותו מקום מחמת ההלכה למשה מסיני, וכן איתא פסור כמו שכתבתי. ונראה בפרי מגדים שקטב: אם השחיר ענ"ם הרצועה ואין לו רצועה אחרת, יוכל להשחיר מצד השני, ונהי הגמרי שחרות אכל לא בוקא מצד השער, וכוננו אם והפך הרצועה וילכט השחר לצד חוץ, וכן באר הנה"ך מהחיים את דבריו: ולפי זה, מה שמשינו שם הגמרא בעמור א "כאן מבחוץ" מלוי רק בהמקום שולוב מצד חוץ, ומה שאמרו שם בנמרא "ונו"יין לבר שחור וחלק" הוא למצוה מן המבחר בלבד, והביא ראיה לזה מרש"י זו ד"ה ונו"יין, ובאמת לכאורה משמע להפך, ואף אם תרצה דברינו, ע"כ"ל פנים אין ראיה מרש"י לדבריו: אף שהרמב"ם בהלכות תפלין הלכה יד משמע קצת בדבריו, ומכל מקום לכתחלה בנדאי גם הוא מודה, כמו שקטב בעצמו. ונע דלדברי הפרי מגדים יצמח ללעזמים חמרא גדולה, אם יהיה מנה הרצועה במקום הקף והקשר כפי השחר למשה לא יצא בזה ד"י המצוה והני ברבא לכשלה, ולפי הנראה שדבר זה מהחלוקת שניו, עין לעיל בסימן כז באילה רבה שן פסח בשם גליון המרדכי, ולענין דעתי דהבית יוסף פליג על זה וסבירא לה דלא עבר רק על "ונו"יין לבר", ולכן אפלו אהפך אסורין נמי אסור, עין שם באילה רבה וד"וק: * ומיהו בדיעבד וכו'. ועין בפרי מגדים שהביא בשם הפ"ח "יש להחמיר בזה אם יש לו תפלין אחרים, ונראה לי פשוט דכתמים בנדאי יש לסמך ולהקל אם יחזור השתאל וישחירם לשמן, וכמו שקטב המגן אברהם, דכלאו הכי יש הרבה ספקות בזה, וכמו שקטב הדגול מכתב והקשר שחר, עין שם: * אכל הרצועות. הטעם פסח ספר התרומה, כיון דצבע השחרות הוא הלכה למשה מסיני, לשמה גס"פ בעינן, כמו דבעינן

לשמה בשעת טויה בציצית וצביעה פתלת. ולפי זה נראה לכאורה שהוא הדיו עצם צשנת הרצועה, והינו חתיכתה מהעור, גס"פ בעינן לשמה, ומצאתי שפך פסח בעמק הלכה: * אפלו בדיעבד וכו'. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו וכל ענין וכו'. עין לקמן בסימן לט סעיף ב, דכל אלו שהם בכלל עשית גוף התפלין הם בכלל חתיכה התפלין, עין שם במגן אברהם, אס"פן פשוט דע"כ"ל פנים לא גריע מהשחרות הרצועות דבעי שיהיה לשמן. ונאיתי בספר מגן האלה שכתב הרמב"ם על פירוש ר' אביבא לה לרד"י דספר התרומה, שכתב סתם בפרק ג מהלכות תפלין (ס"א) והלכה נ"ז: אין עושין תפלין אלא ישראל וכו', לפיכך אם חפן העובר גוללים או חפן פסולות וכו', ואי איתא דבעי לשמן, הופך לה דלא היה לשמן, שהרי הרמב"ם סבירא לה דכל דבר שצריך לשמה אינו מועיל בעפובא אפלו ישראל עומד על גבו, ולפי מה שקטב הגאון ר' עקיבא איגו בחדושי בסימן לט על עשית המגן אברהם בעין זה ופי' שחור ראונו, וכן מה שמצד הפרי מגדים בסימן לב סעיף קטן לב וכתובה לשמה הוא מודבבן, נפקא מנה למה דבר"ם, עין בפתיחת הפרי מגדים בהלכות קריאת שמע; ובאלו הכי, אין להקל למעשה נגד הכרעת רבי"א. ואולי דמה שאינן נזהרין הסופרים בכל זה להשב לשמה הינו משום דסתמא לשמה קאי כיון שכבר נעבד לשמה; אכל גם זה אינו, דהרי תולית ציצית בהבגד איתא לעיל בסימן יד דאם הטיל ישראל ציצית בבגד בלא כונה דאין לבקר עליה, אף דשם כבר נטוה החוטין לשם ציצית, אפלו הכי לא אמרינן דסתמא לשמה קאי¹⁵², וכן לענין כתיבת סת"מ גס"פן אפלו בדיעבד לא מתני בסתמא, וכדמוכח בסימן לב סעיף יט עין שם, ומה שכתוב בסעיף ח "טוב לחוציא וכו'" הינו דבדיעבד סגי במחשבה אכל לא בסתמא. ואולי דכיון דבעל התרומות בעצמו לא בירא לה דין זה, פמבאר בבית יוסף, אם למרין זה מציצית או לא, די אם נחמיר בזה בדיעבד לענין אם עשאן ענ"ם וכן ישראל שחשב שלא לשמן אכל לא בסתמא, וצריך עיון. ואף דלא בירא לן להפסל משום זה דיעבד, ככל מקום לכתחלה בנדאי צריך לעשות כל עשית הפתים והש"יין ותפירתם ועשית הרצועות והשחרותם כפירוש לשמה. ונע דמה שכתבנו לענין השחרות הרצועות דמתר על ידי קטן כשחיר עומד על גבו, אף דהרמב"ם מביא בתחלה הפתיחה בסימן לב רצה להחמיר בזה, שהי אכן במקומו בסימן זה כמשבצות ונתב אות קטן זה, ובסימן לט באש"ל הרמב"ם אות קטן ו חנו מנה החמיר, ומצאתי כן בעוה"י בהקדא פסח המבוכת כה"ם והפלין סימן סח דהשחרת הרצועות אינו בכלל תקון עשית, ומש"כ על ידי עכ"ם כשאחר עומד על גבו מתר, אף דיש לפקפק בזה, עין לעיל בסימן יא כמה שכתב הדגול כרובה על השלחן צריך דמתי בטרחה להרא"ש על ידי ע"כ"ל¹⁵³, ואס"פן הכי נמי, מכל מקום נראה לענין דעתי דאין להחמיר בזה בדיעבד אצוני שהתרומה גופא לא פסיקא לה דינו כל ק"ך: * פסול. עין במשנה ברורה כמה שכתבנו שהאחרונים השיגו על עזת המגן אברהם; ואף על פ"כ"י נראה לי דאם ישראל השחיר הרצועות בפנים ראשון ולא חשב בהן לשמן רק בסתמא, בזה אפשר ויחיל לסמך על המגן אברהם שישחירו שנית כפירוש לשמן וד"ו, והוא בעין ספק ספקא. ולכאורה היה נראה לי עצה אחרת דהנה מועיל לכלי עלמא אף אם השחירו ענ"ם בפנים ראשונה, דכל עקר קאיתם על המגן אברהם הוא דהוי לה ד"ו על ידי ד"ו, עמה יעבדו מתחלה על המראה השחר כמראה סקרא או ידל ולכן וכתבי גונא, ואח"כ מראה זו ומכיל להשחר, כדאמרינן גס"פן יט סקרא על גבי ד"ו והוא מוזק, ואחר כך יצבע מלמעלה כמראה שחר לשמן, וד"ו על גבי סקרא על גבי ד"ו, עין שם בגמרא בגטין יט, וצריך עיון: * אם נפסקה רכה, ובע"ל"כ כדי שפתקין וכו'. קטב הפתיחה השלל דצריך אמר הפתיחה מתחלה למתן ב"שיר הרצועה השלמה עד האצבע, ואחר כך יחזור גם הרצועה הקשר למשה ויכיר הרוץ פמנני, דעד האצבע צריך להיות בלא קשיחה, ובספר שנות חיים הגאון מהר"ש קלוגו פסח דאין העולם נוהגין בדבריו והדיו עמהם, עין שם. גם בהשוכת

שער הציון

(יט) מגן אברהם: (כ) פרי מגדים בסוף לב קדם הפתיחה: (כא) שם לענין הקשר, והשאר לקמן בסימן לט סעיף ב במגן אברהם: (כב) לקמן בסימן לט ובאחרונים:

הַלְבוּת תְּפִילִין סִימָן לַג לַד

ביאורים ומוספים

1) מכוא לסעיף א. מקור הדין הוא בגמרא במנחות (לד, ב): "תנו רבנן כיצד סדרן, 'קדש לי' יהיה כי יביאך מימין, 'שמע' יהיה אם שמוע' משמאל. והתניא איפכא, אמר אביו לא קשיא, כאן מימינו של קורא כאן מימינו של מניח, והקורא קורא בסדרן," ע"כ.

בביאור דברי הגמרא נחלקו רש"י ור"ת:

א. דעת רש"י, שנותנן מצד שמאלו של המניח, כסדר כתיבתן בתורה: 'קדש' יהיה כי יביאך 'שמע' יהיה אם שמוע'. נמצא שהעומד ממול המניח קוראן כסדר שכתובות בהורה. [והראשונים קראוהו 'היות כסדרן' דהיינו 'יהיה כי יביאך' 'שמע' ואחר כך 'יהיה אם שמוע'].

ב. דעת ר"ת (הובאה בתוס' שם ד"ה והקורא), שמניח את הפרשיות משמאל המניח באופן זה: 'קדש' יהיה כי יביאך 'יהיה אם שמוע' 'שמע'. [ונקרא 'היות באמצע', דהיינו 'יהיה כי יביאך' יהיה אם שמוע' באמצע]. ולדבריו, אף על פי שאין הפרשיות מונחות כסדר שכתובות בתורה, מ"מ הסופר צריך לכתובן כסדרן. דהיינו 'קדש' יהיה כי יביאך, ומניח חלק וכותב פרשת 'שמע', ואחרי כן משלים וכותב את פרשת 'יהיה אם שמוע'.

מלבד שיטות אלו ישנן שתי שיטות שלא הובאו בשו"ע בענין סדר הנחת הפרשיות.

א. דעת השימושא רבא (כפי שמובאת בשו"ת הרמ"ע ט"ז קז), שסדר הפרשיות כרש"י, אלא שמסדרן מימין המניח, דהיינו 'קדש' יהיה כי יביאך 'שמע' יהיה אם שמוע'.

ב. דעת הראב"ד (פי"ג מהל' תפילין ה"ה), שסדר הפרשיות כר"ת, אלא שמסדרן מימין המניח, דהיינו 'קדש' יהיה כי יביאך 'יהיה אם שמוע' 'שמע'. ומבואר בגמרא (שם) שאם לא נתן את הפרשיות כסדרן, התפילין פסולות. ואם כן תפילין דרש"י פסולות לדעת ר"ת, וכן להיפך.

[משנ"ב שם]

דע, דלכלי עלמא אם הקליף איה פְּרָשָׁה, שְׁנֵתְנָהּ שְׁלֵא כְּבִיתָהּ הַקְּיָדָה לָהּ, פְּסוּלִין².

2) ופסול זה כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תעח) שהוא מן התורה. ובביה"ל להלן (ס"ב ד"ה יניח) כתב, שכך מקובל בעל פה, דהיינו שהוא הלכה למשה מסיני.

[ביה"ל ד"ה סדר הנוחן]

וגם להסמ"ק³.

3) הסובר שבתפילין של יד לא נחלקו רש"י ור"ת, ואם שינה את הסדר כשר.

[משנ"ב ס"ק כו]

וְדָרְשׁוּ חֲזו"ל: קָשֶׁר תָּם, דְּהֵינּוּ הַרְצוּעָה שְׁקוּשֶׁר בָּהּ הַתְּפִלִּין תָּהָא תָּמָה וְשְׁלֵמָה וְלֹא קְשׁוּרָה²⁴.

24) וביאר רש"י במנחות (לה, ב ד"ה קשירה תמה), שתהא הקשירה נאה, שלא יהיה עוד קשר ברצועה מלבד קשר הראש, שאם כן אינו קשירה יפה. עוד ביאר שם באופן אחר, שתהיה הרצועה תמה ושלימה, ולא קשורה. וכתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ו), שלפירוש א' אין איסור זה נוהג אלא בתוך שיעור היקף הראש והקיבורת, ומה שהוא מחוץ לקשר מותר, ולפירוש ב' נוהג איסור זה אף מחוץ לשיעור זה, וכמו שנתבאר להלן (ס"ק כט).

[משנ"ב שם]

כְּתָב בְּתִשְׁבֹּת דְּבִרְשֵׁימוּאֵל: אִם נִפְקָה הַמַּעֲבָרָתָא, מִתָּר לְתַפְרָה²⁵.

25) וטעמו, שרק בדבר שבו קושרים את התפילין שייך לומר שתהא הקשירה תמה, דהיינו לפירוש א' ברש"י (שם) שתהא הקשירה נאה, ולפירוש ב' שהדבר הקושר יהיה שלם, מה שאין כן במעברתא, שאין קושרים בה את התפילין, ממילא אין שייכים בה טעמים הנ"ל.

[משנ"ב ס"ק כח]

רוּצָה לוּמְר, שְׁתַּמְתַּח הַרְצוּעָה בְּלֹא פְּרִיכוּת²⁶.

26) כוונתו בלא הכריכות שעל הזרוע, שאינן אלא מנהג, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' כז ס"ה), מה שאין כן בכריכות שעל האצבע, שהוא שיעור מדינא דגמרא כמבואר בגמרא (מנחות לה, ב).

[משנ"ב שם]

וְהַטְעָם דְּהַקֵּל בְּשֵׁל־רֹאשׁ, עֵינַן בְּדָרְכֵי־מִשְׁהָ²⁷.

27) שכתב (אות ד) שברצועות של ראש כל מה שיוצא משיעור ההיקף אינו נצרך לחיזוק התפילין של ראש, שהרי מהודקות הן אף בלא זה, ולפיכך מותר לתפור שם. מה שאין כן ברצועות של יד, שצריך לכרוך את כל אורך הרצועה סביב האצבע כדי שתחזיק את הקשר, ולכן צריך שיהיה כל אורך הרצועה בלא קשירה או תפירה.

סִימָן לַד

סֵדֶר הַנְּחַת הַפְּרָשִׁיּוֹת בַּתְּפִלִּין, וְהַמְהַדְרִים אֲשֶׁר לָהֶם ב' זוגות תְּפִלִּין

[משנ"ב ס"ק א]

סֵדֶר הַנְּחַתָּן¹.

יום ד' אלול תשע"ה

באר הגולה נח

הלכות תפלין סימן לג לד

כ תוספות ונרא"ש
בשם רבנו תם
ל תירומת הדקן ונפר
התירומה מ בית יוסף
א קנחות לו לפרוש
רש"י שם ורמב"ם
דקן ג' ובשמואל
דבא וסמ"ג והמרוכזי
בשם קמב מארין
ישראל תפלין
שנמצאו בנפילת
בימה שעל גבי קבר
חזקאל, ורבנו יונה ורמב"ן ורשב"א בתשובות המיסחות לרמב"ן סימן ורד:

(כה) י"ג מתירים (י) (כו) לתפור (כז) מצד פנים, וי"ג אומרים מה שמקיף ממנה הראש, ובשל יד כדי שמקיף הזרוע לקשר התפלה עם הזרוע וכדי שתמתח עד (כח) אצבע אמצעית ויכרך ממנה על אותו אצבע שלש פריכות ויקשר. אין להם סקנה לא בקשיטה ולא בתפירה, וכל יתרון הארץ שהוא בשביל שכורך הרצועה כמה פעמים סביב הזרוע ובשל ראש מה שתלוי ממנה, * אין התפירה והקשיטה פוסלים בה. *ובשעת הדחק יש לסמך על (כט) המתירים כדי שלא (ט) יתבטל ממצות תפלין:

לד סדר הנחת הפרשיות בתפלין, והמהדרים אשר להם ב' זוגות תפלין, ובו ד' סעיפים:

א (א) *סדר הנחתן בפנים, לרש"י והרמב"ם 'קדש' משמאל (ב) המניח בבית החיצון, ואתריו

באר היטב

התורה דאסור לתפור, ע"ש בארף: (ט) יתבטל, ולא יכרך, דברכות אינן מעבדות, ט"ו, ועין בתשו' שבות יעקב ה"א סימן א, וע"ל סימן ט ס"ק ו מ"ש ונקמב בספר אליה רבה דונקא מה שמקיף הראש והזרוע, אבל מה שתולה ממנו מתר כדיעבד בתפירה אף שלא בשעת הדחק, ומ"ש ב"י דמהרש"ם משמע דאסור, לא משמע הכי בקס"ח משנה, וכן פסק בספר זרזון לר"י הכהן:

(ב) המניח, ובאשר אזלינן בטר זמין ושמאל דעלמא, מ"א:

באר הגולה

מתב"ם מרובטבורג אחרונים בסימן ד השיג עליו, דעקר קפיא על השעור, שהשאר כליף כדי למתח ולכרך, ואף דלאחר הקשיטה סביב הזרוע נשאר הקשיטה למעלה מן האצבע לא חשיב; אף זאת נסתפק, דלא יהיה הקשיטה על האצבע נופא כיון שגם שם שוף קשיטה, עין שם באריכות, ומכל מקום נראה לציניות דעתי, לכתחלה טוב שיזכור אותו המקום בגידיו, ומצד פנים שלא יהיה מנרה, כי אפילו אם נחש לחמרת הפחצית השקל דנה מקרי תוף השעור, מקל מקום נראה פשוט שבו נודא נוכל לסמך בנה על רבנו תם ושאר ראשונים דמקלין בתפירה. ודע דמה שאינה אנשים מחברין הרצועה מנה ובה בלא תפירה, זה לא עדיף מהשאר ואפשר דגריצא ממנה: * אין התפירה והקשיטה וכו'. ומכל מקום יש נפקא ממנה בין השלי"ד לשל-ראש, ובשל-ראש אם ישאר כך ולא יתבנה לה הרצועה שנפסקה, לא בקשיטה ולא בתפירה, בודאי אסור לו לכוף על התפלין, ולא נוכל להקשיר במה שנשאר גרדומין דהנינו הרצועה השניה, וכמו בצניעות לעיל בסימן יב, דהרי מסקנן במנחות לה ע"ב הרצועות פסול גרדומין ונמכל מקום מחייב להניח התפלין אם נאבד הרצועה ואין לו שום צעה, דשמת הלכה בהשיות שפוקרים דהאי 'וכמה שעוריהו' אשלי"ד גאי. עין בבית יוסף לעיל בסימן כו. אף באמת בנה יש לו צעה אחרת, דיכול להפיר ולמשר הרצועה לשני הצדדים, ויכול בשעת הדחק לצאת בנה אם ישאר שני פתחים לכאן ולכאן, עין שם בסימן כו במשנה ברורה. ומכל מקום נפקא ממנה מכל זה לענין אם נפסקו שני הרצועות משני הצדדים ולא נשאר כי אם מה שמקיף הראש, ובשל-יד אפילו אם לא יתפור קלל בטר לכוף על התפלין, ויכול לעיל בסימן כו סעיף ה, ולפי זה בודאי מהני תפירה אפילו בחוטים ומצד חוץ או קשר; אף כל זה אם לא היה עושה ה"י פריכות, ולדין דמנהגנו לעשות פריכות, כבר כתבנו שיתפירו בגידיו ומצד פנים כדי לצאת בנה חיש של המחצית השקל:

* סדר הנחתן, עין במשנה ברורה, ופשוט דאפילו בשלי"ד, כגון תיקא שאין לו תפלין של יד ויש לו שני תפלין של ראש, דמבאר לעיל דטולה עור על אחד מהם, דונקא אם מנחין שם פפד, כמבאר בבית יוסף ועין בבי"ח שפתוחו מתבאר דברי הבית יוסף שהסכים דהאי דינא דאם החליף פרשיותיהם פסילין קאי נפי אשלי"ד, ולכאורה הוא הדין דאם כתבן על ארבע קלפים ונתנן בבית אחד דיוצא בנה אפילו אם לא דפקו, כמבאר בסימן לב סעיף מו בבית יוסף, שצריך לנהר נמי שיהיו מנחין דונקא פפד, קדש משמאל וכו', או אפשר דהקא לא מנכר כל-דרך חלוטן כמו בקלף אחד בשלי"ד שכותב ונהי אחר שמע; וגם להסמ"ק³⁸ יפל ספק זה, דאפשר דאף הסמ"ק יודה בנה שהוא פסול כיון שהם ד' קלפים, או אפשר דלהסמ"ק לא נאמר כלל דין קביעות מקום להפרשיות

פי כמה מאחרוני זמננו העתיקו דבריו להלכה, אף במקום הדחק בודאי יכול לסמך על כל הגאונים הנ"ל ולכרה, ובפרט אם נשאר בהשל-ראש שני פתחים הלוים לכו מה שמקיף הראש, בודאי יש לסמך להקל דמהני תפירה, ועין לעיל בסימן כו במשנה ברורה סעיף קטן מד. אם נפסקה הרצועה ברחבה ולא נשאר כשעור שעורה, הניח הפרימגדים בצורה עיון אי רשאי לתפור, ועין לעיל בסימן כו סעיף קטן מב מה שכתבנו שם: א (א) סדר הנחתן⁴¹, דע, דלכלי עלמא (ב) אם החליף אינה פנשה, שנתנה שלא בביתה המיוחד לה, פסול⁴² אף דיש ד' פרשיות כדי בהים, וכל-שכן אם נתן שתי פרשיות (ג) בבית אחד: (ב) המניח, ואפילו (ד) אם המניח

שער הציון

(כג) מגן אברהם: (ד) מגן אברהם והג"א ושאר הרבה אחרונים, דלא כהאל"ה רבה: (כה) כן מצדו הפרימגדים לשיטה זו וכן פתח המאמר מרדכי: (כו) ט"ז: (כז) פרימגדים: (כח) רבנו יצחק: (כט) כן איתא ברבנו יצחק בשם רבותיו שהחזיק האלה רבה שיטתו לדינא, וכן קמב בישועות יעקב, והגדוף החיים סתם בנה: (ל) מנחות לה: (לג) פרימגדים בסימן מב סעיף קטן ב: (לד) מגן אברהם:

משנה ברורה

דאם חזר ישראל והשחירן לשמן פשר, והביא ראיה לזה, והפרי מגדים ושאר אחרונים השיגו על ראיתו ונשאר בדין זה בצורה עיון, ונתן הפרימגדים לזה עצה אחרת, שישחיר בצד השני של הרצועות לשמן, דאף שהשחיר משני צדדים כשר כמבאר בסעיף ג, ויהפך הצד שהשחיר לשמן למעלה; וכל זה הוא אם אין לו רצועות אחרות, וכמו שבארנו בבאר הגולה: ה (כה) יש מתירים, אפילו בתוף השעור שמקיף הראש והקברת: (כו) לתפור, דונקא תפירה, (כז) אבל קשיטה בתוף שעור הנ"ל לכלי עלמא פסול מן התורה, דכתיב 'ויקשרתם', ודרשו חז"ל: קשר תם, דהנינו הרצועה שקושר בה התפלין תהא פמה ולשמה ולא קשורה²⁴. גם התפירה הוא (כז) דונקא בגידיו ולא בחוטיין. כתב בתשובת דברי שמואל: אם נפסקה המעברתא, מתר לתפורה²⁵: (כז) מצד פנים, כדי שלא יהיה מנכר מבחוץ קלל, וכל-שכן אם מקום התפירה פגום לתוף המעברתא דשרי לדעה זו: (כח) אצבע, ודעה לומר, שתמתח הרצועה בלא פריכות²⁶, דזהו שעור ארץ הרצועה של יד, וכנ"ל בסימן כז סעיף ה, והטעם דהקל בשל-ראש, עין בדרוכי משה²⁷: (כט) המתירים, הינו דמתר אפילו לתפור בגידים בתוף השעור שמקיף הראש והקברת, (ס) וחזן לשעור הנה מתר אפילו לקשר וכל-שכן לתפור בחוטים; אבל בכל זה (סו) אין יכול לכוף עליהם, פי (סו) מעקר הדין צריך להחמיר בהיש אומרים, דפסק תורה לחמרא, אף כדי שלא יבטל לגמרי את המצוה יניחם עד שימצא אחרים. ועין בט"ז שפוסק דגם ברצועה של ראש אין יכול לכוף עליה עד שיהיה הרצועה של זמין עד הטבור ושמאל עד החזה שלמה בלי קשיטה ובין בשלי"ד, לכו מה שיש בתוף השעור שמקיף הראש והקברת יכול לתפור אף שלא בשעת הדחק ולכוף עליהם, (כא) אף שיהיה לתפור מצד פנים שלא יהיה מנכר התפירות מבחוץ, דאם הוא מנכר לא עדיף מקשר, וגם (כט) שיהיה בגידיו, אבל בחוטיין או קשיטה אסור אפילו בשל-ראש, וכן פסק בספר ישועות יעקב ובגדוף החיים, ומכל מקום אם יכול להשיג רצועה שלמה, בודאי נכון להחמיר לכתחלה בהס"ו,

